

International Feldenkrais Federation

Competentieprofiel

Inhoudsopgave:

	Pagina Nr.
➤ Richting geven aan uw Ontwikkeling.....	4
➤ Ontwikkeling en Geschiedenis	5
➤ Mogelijke Toepassingen.....	6
➤ Organisatie en Structuur	6
➤ Attituden en Waarden	8
➤ Competentiebevordering.....	9
➤ Competentiegrafiek.....	11
➤ Werkveld 1 - Feldenkrais Leertoepassingen.....	12
➤ Werkveld 2 - Persoonlijke Dimensie.....	18
➤ Werkveld 3 - Zakelijke Organisatie	21
➤ Werkveld 4 - Professionele Organisatie.....	24
➤ Werkveld 5 - Kwaliteit, Onderzoek en Training.....	26
➤ Lijst van Basisbegrippen.....	29
➤ Historisch Overzicht van het Project	31
➤ Bibliografie	33
➤ Dankwoord	35

Normale ontwikkeling is in zijn algemeenheid harmonieus. De mens als geheel ontwikkelt zich op onderdelen, groeit verder, en krachten versterken zich zo dat de ontwikkeling zich steeds meer naar zijn uiteindelijk doel toe beweegt. Als nieuwe functies verschijnen in het verloop van een harmonieuze ontwikkeling en groei van een kind ,duiken ook nieuwe krachten op in deze ontwikkeling.

Naar dr. Moshe Feldenkrais, Bewust worden door bewegen, p 51)

Richting geven aan uw Ontwikkeling

Waar staat u professioneel gezien?

Bent u waar u wilt zijn?

Hoe kunt u erachter komen of u een competente Feldenkraispractitioner bent?

Tijdens het overwegen van de noodzaak om dergelijke vragen te beantwoorden, realiseerden we ons dat we over iets heel waardevols beschikken: de kennis en ervaring van practitioners over de hele wereld. Mensen van alle rangen en standen, veelal experts in andere beroepen, zangers, wetenschappers, leraren, vrachtwagenchauffeurs, therapeuten, handwerkers en kunstenaars die 1 ding met elkaar gemeen hebben: ze beoefenen de Feldenkrais Methode. Wij zijn een groep van duizenden gecommiteerde mensen met unieke achtergronden, die aan vergelijkbare onderwerpen werken en in de 40 jaar sinds de eerste Feldenkraistraining een enorme hoeveelheid kennis en ervaring hebben opgedaan.

Meer dan 400 practitioners hebben een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van dit document, het grootste project ooit in de geschiedenis van het Feldenkraisberoep. Zij hebben hun ervaringen gedeeld, belangrijke momenten uit hun eigen ontwikkeling beschreven en nagedacht over nieuwe inzichten. Dit competentieprofiel is het resultaat van al deze inspanningen. Het proces begon met vragen als:

Waarom stoppen zo veel Feldenkraispractitioners met het uitoefenen van hun beroep?

Het is ontvullend, maar waar. Slechts een fractie van de mensen die het Feldenkraistrainingsprogramma gevolgd hebben zijn vijf jaar later nog werkende leden van hun vereniging

Wat gebeurt er in die vijf jaar?

We kunnen veronderstellen dat alle afgestudeerden het trainingsproces afronden met dezelfde set van vaardigheden. Ze worden door de training heen begeleid en vervolgens ontvangen ze van de opleidingsdirecteur het certificaat om als practitioner te starten. Maar kennelijk is het ontwikkelingsproces van een net afgestudeerde naar een volleerde en zelfverzekerde practitioner enigszins vaag en mysterieus. Practitioners worden ineens op zichzelf teruggeworpen. In plaats van zelfverzekerder te worden blijken veel afgestudeerden ontevreden te zijn en zich allesbehalve competent te voelen.

Hoe kunnen practitioners de overgang maken naar een zelfgestuurd leerproces?

Dit Competentieprofiel is bedoeld als **een gids** en **een kaart** voor iedereen die geïnteresseerd is in verdieping en verbreding van zijn of haar competenties. Dit is geen test, evenmin is het een lijst van minimaal vereiste vaardigheden en het is ook geen beschrijving van de Feldenkrais Methode. Het is veelmeer een bijzonder uitgebreide beschrijving van wat een Feldenkraispractitioner eigenlijk doet. Het werd door practitioners voor practitioners ontwikkeld gedurende een sociaal onderzoeksproject dat acht jaar in beslag nam.

Ontwikkeling en Geschiedenis

Sinds de oprichting van de IFF hebben een aantal verenigingen hun zorg geuit over de problemen die practitioners ondervinden bij het opstarten van een praktijk voor het beoefenen van de Feldenkrais Methode. De eerste reactie daarop was het initiatief van de IFF Training Survey. Aan deze enquête deden 422 practitioners mee. Een verrassende ontdekking was dat een grote meerderheid van de practitioners de voorkeur gaf aan een gestructureerde post-graduate opleiding of supervisie als onderdeel van het trainingsproces.

In de volgende fase van het onderzoek probeerde men in kaart te brengen hoe practitioners succes definiëren en succesvol worden. Daarvoor interviewde FGNA in 1996 eerst 55 willekeurig geselecteerde practitioners en een jaar later, in 1997, interviewden vertegenwoordigers van de verschillende verenigingen bij de IFF 70 "succesvolle" practitioners over succes. Daarnaast werd er nog een enquête gehouden onder 18 trainers. Practitioners erkenden in deze onderzoeken de moeilijkheden bij het opzetten van een praktijk en velen schreven hun succes toe aan het feit dat ze van hun lopende praktijk en het studeren met hun collega's leerden, maar ook dat ze ernaast andere relevante onderwerpen bestudeerden, zoals anatomie, bedrijfskunde en communicatievaardigheden. Het was opvallend dat 100% van de succesvolle practitioners vond dat zij in een eerder beroep succesvol waren geweest. Dat riep de vraag op, welke andere factoren naast de Methode zelf van belang zouden kunnen zijn voor de ontwikkeling van succesvolle practitioners. Dat leidde tot het besluit om de onderwerpen kwaliteit en competentie verder uit te werken. De IFF Academy werd gesticht en er werd een competentieteam in het leven geroepen.

Er werd begonnen met intensiever onderzoek. Het competentieteam bestudeerde de literatuur over competentie en verzamelde relevant materiaal uit andere beroepsgroepen. Dat waren onder andere muziek, gezondheidszorg, massage, psychologie, en meditatie. De Feldenkraisliteratuur, evenals documenten zoals de *Standards of Practice* en het *Berufsbild* werden van verwijzingen voorzien. Er ontstond een flinke discussie over de vraag hoe een competentieprofiel eruit zou moeten zien en hoe het ontwikkeld zou moeten worden. Ondanks de aanhoudende discussie bleef het team aan de voortgang van het project werken. Er werd een externe expert aangetrokken om richting te geven aan het onderzoeks- en ontwikkelingsproject.

Met de nieuw verworven inzichten in de complexe competentiethematiek ging het team terug naar de interne experts, de Feldenkraispractitioners zelf. Practitioners schreven verhalen over voor hen belangrijke momenten in hun loopbaan en anderen analyseerden deze verslagen. Practitioners "oefenden" met hun collega's als cliënten en observanten en alle betrokkenen maakten verslagen over deze ervaringen. Practitioners stelden vast en benoemden welk type voorbereiding, welke kennis en welke vaardigheden nodig zijn om in een bepaalde situatie succesvol te handelen. Het Competentieteam verzamelde en ordende deze informatie, afkomstig van 160 practitioners, en schreef een conceptversie van het Competentieprofiel.

Deze conceptversie werd herhaaldelijk aangeboden aan de bron, ervaren Feldenkraispractitioners, voor feedback en validatie. In de slotfase, in 2007, werkten honderden practitioners in tien landen met het profiel en gaven het team feedback over inhoud, taal en structuur. Het profiel bleek zelfs al in deze onvoltooide vorm dienstig en bruikbaar. Enthousiaste deelnemers meldden dat het hun meer inzicht en zelfvertrouwen gaf, dat ze in het competentieprofiel een stuk gereedschap zagen waarmee ze hun leerproces konden verruimen en dat ze nieuwe manieren gevonden hadden om op professionele wijze te communiceren.

Mogelijke Toepassingen

In deze laatste fase, hebben de practitioners een groot aantal ideeën ontwikkeld over de mogelijke toepassingen van het profiel, waaronder:

- Als middel voor alle practitioners om sterke punten, vaardigheden en mogelijke richtingen voor en bronnen van groei te ontdekken;
- Als middel om een intensievere ervaringsuitwisseling tussen practitioners te bevorderen;
- Als een leidraad voor mentorbegeleiding;
- Als mechanisme voor kwaliteitsborging;
- Ter ontwikkeling van een diepgeworteld gevoel van zelfstandigheid in de gemeenschap;
- Als middel om het samenwerkingsbewustzijn in de gemeenschap aan te scherpen;
- Als middel om practitioners tot betrokkenheid bij de gemeenschap te inspireren;
- Introductie in trainingen als een methode om studenten te begeleiden naar zelfstandig leren;
- Als bron van ideeën voor een op competenties gebaseerde certificatie;
- Als referentie voor alle practitioners die betrokken zijn bij de basis- en vervolgopleiding van de Feldenkraismethode;
- Als referentie voor reglementaire doeleinden, voor gebruik door practitioners en gildes/associaties.

Een deel van de meest verrassende feedback had betrekking op de workshops zelf.

Practitioners in tien verschillende landen waren het erover eens dat de workshop essentieel was voor de introductie van het profiel en dat het werken in tweetallen en kleine groepen de meest effectieve manier was om het materiaal tot leven te brengen.

Organisatie en Structuur

De nogal verschillende achtergronden, ervaringen en activiteiten van practitioners over de hele wereld vinden in dit profiel hun weerslag. Practitioners "beoefenen:" Feldenkrais als een beroep in eigen praktijken, gezondheidscentra, scholen en bedrijven. Zij geven groepslessen in Bewust worden door bewegen, Functionele Integratie lessen, runnen een bedrijf, etc. Practitioners bewijzen zichzelf en de Methode een dienst door te werken in professionele organisaties, in de marketing en het onderzoek. Practitioners dragen de Methode ook uit door de keuzes die ze in hun leven en hun persoonlijke ontwikkeling maken. Uit deze rijke bron is dit Competentieprofiel tot stand gekomen.

Het leven van een practitioner kent een grote mate van complexiteit. Dat houdt in dat er veel verschillende situaties zullen zijn waarin men succesvol wil handelen. De structuur van het profiel weerspiegelt deze complexiteit, door subcategorieën en categorieën die met elkaar in verband staan weer te geven (zie pagina 11 voor een illustratie).

Bij de totstandkoming van dit profiel werden globaal vijf **werkvelden** vastgesteld en benoemd. Dit zijn Feldenkrais Leertoepassingen, Persoonlijke Dimensie, Zakelijke Organisatie, Professionele Organisatie en Kwaliteit, Onderzoek en Training. De verschillende werkvelden zullen niet voor elke practitioner even relevant zijn. Het is aannemelijk dat elke individuele practitioner voorkeuren heeft voor bepaalde categorieën en zich op deze gebieden het meest bekwaamt. Als de interesse zich echter uitbreidt, zal dit profiel, met zijn uitgebreide beschrijvingen van alles wat Feldenkraispractitioners in de praktijk kunnen doen, een krachtige katalysator zijn voor persoonlijke en professionele groei.

Binnen elk werkveld zijn er meer specifieke beschrijvingen van activiteiten; dit zijn de Competenties.

Competenties komen niet zomaar uit de lucht vallen. Om competent te kunnen handelen, heeft men **hulpbronnen** nodig. Hulpbronnen bestaan uit alles wat men heeft meegemaakt, weet en kan. Uiteraard beginnen practitioners met een zeer gevarieerd arsenaal aan hulpbronnen. Elke student begint met zijn eigen persoonlijke en professionele achtergrond aan het Feldenkraistrainingsprogramma, waardoor er expertise in een grote diversiteit aan werkvelden beschikbaar komt. Een trainingsgroep zou kunnen bestaan uit wetenschappers, kunstenaars, medewerkers uit de gezondheidszorg en gepensioneerden. Mogelijk zijn er zowel extraverte als introverte mensen, mensen die goed zijn in intermenselijke relaties als wel zij die liever in hun eentje werken. Maar onafhankelijk van zijn of haar achtergrond zal iedereen aan de training beginnen met een schat aan **kennis, vaardigheden**, en ervaring, ofwel **situationele herinneringen**.

Tijdens hun opleiding breiden studenten hun arsenaal aan hulpbronnen uit. Er worden nieuwe ervaringen opgedaan en gefilterd door de schat aan kennis en wijsheid waarover de student aan het begin van het trainingsprogramma beschikte. Hoewel elke student hetzelfde materiaal ontvangt en hem hetzelfde curriculum wordt onderwezen, studeert elke practitioner toch af met een unieke set van hulpbronnen.

Voor de practitioner biedt elke nieuwe situatie een gelegenheid om oude en nieuwe hulpbronnen te integreren. **Competentie is de vaardigheid om binnen een gegeven situatie hulpbronnen te kunnen activeren om succesvol te handelen.**

Een practitioner dient in elke gegeven situatie terug te kunnen grijpen op bepaalde soorten kennis, vaardigheden, en een aantal ervaringen of situationele herinneringen. De practitioner moet echter meer doen dan deze hulpbronnen simpelweg mobiliseren.

Tegelijkertijd dient hij of zij de behoeften en verwachtingen van de cliënt te herkennen en bovendien ook rekening houden met de eigen professionele en persoonlijke verwachtingen in de gegeven situatie. Het ontwikkelen van deze vaardigheid om snel veelvoudige waarnemings-, gevoels- en denkniveaus bijeen te voegen en vervolgens doelgericht te handelen vergt enige tijd. Zodra een practitioner over deze vaardigheden beschikt, kunnen ze in elke gegeven situatie worden toegepast. Om die reden zijn ze binnen dit Competentieprofiel in een speciale categorie opgenomen onder de naam **Geïntegreerde Competenties**.

Tijdens het maken van dit profiel kwamen twee Geïntegreerde Competenties naar boven. De eerste noemen we **Omgaan met complexiteit**. De complexiteit van de Feldenkrais Methode zelf wordt uiteraard nog vergroot door de complexiteit van elke afzonderlijke cliënt. Feldenkraispractitioners gebruiken beweging en kunnen bij hun cliënten het neuronanatomische systeem beïnvloeden, eveneens de bewegingsontwikkeling, het leerproces en de levensgeschiedenis en het zelfbeeld van de cliënt. Met professionele ervaring kan de complexiteit van een situatie sneller en met meer zelfvertrouwen worden waargenomen. Deze snelle synthese kan ook worden omschreven als intuïtief begrijpen.

De tweede Geïntegreerde Competentie, **Omgaan met Doelen**, is onder Feldenkraispractitioners enigszins controversieel. Normaal gesproken stellen zij geen doelen, en werken zij niet in een les naar een specifieke, voorspelbare uitkomst toe. Het is eerder zo dat practitioners gebruik maken van een intentie om het proces van een les te sturen. Feldenkraiscliënten hebben echter vaak wel doelen en plannen om naar een specifieke uitkomst toe te werken. Cliënten gaan naar Feldenkraislessen om zich beter te gaan voelen of om iets beter te kunnen doen. Het is zelfs zo dat Feldenkraispractitioners vaak naar het door de cliënt gewenste resultaat informeren om op basis daarvan een duidelijke intentie te formuleren en de les daardoor zinvol te maken voor de cliënt. Tegelijkertijd hebben practitioners vaak persoonlijke, financiële en professionele doelen.

Ervaren practitioners leren met dit spanningsveld tussen het pure proces en de gewenste resultaten om te gaan op een manier waarop ze trouw blijven aan de Feldenkrais Methode, maar ook voldoen aan de eigen verwachtingen en die van de cliënt.

Attituden en Waarden

Naast competenties zijn er ook **Attituden en Waarden** die door Feldenkraispractitioners overal als fundamenteel worden beschouwd. Om succesvol te kunnen handelen, onafhankelijk van de diepgang, breedte of uniciteit van de hulpbronnen van practitioners, is men het erover eens dat competente Feldenkraispractitioners over de hele wereld ernaar streven...

- De individualiteit van ieder mens te respecteren;
- De hoogste ethische en professionele normen te handhaven, zoals vermeld in de nationale gedragscodes de verantwoordelijkheid voor het leerproces naar de cliënt zelf over te dragen;
- De gelegenheid te bieden, handelingen (bewegingen) te onderzoeken om onafhankelijk te worden;
- Experimenteel leren voor te staan;
- Zelfexploratie door beweging te initiëren;
- Helder te communiceren;
- Hun perceptie in het exploreren van situaties, handelingen en relaties te verbreden;
- Elk oordeel te vermijden;
- Voortdurend op zichzelf te reflecteren;
- Kennis te blijven vergaren en hun vaardigheden te verbeteren;
- Het potentieel voor creativiteit, authenticiteit, flexibiliteit, nieuwsgierigheid en openheid te bevorderen.

Deze Attituden en Waarden beïnvloeden elk aspect van het professionele leven van een Feldenkraispractitioner.

Competentie is, net als de Feldenkrais Methode, een proces. Het is het doelbewuste verzamelen en met elkaar in verband brengen van informatie van betekenis, een plan formuleren op basis van die informatie en volgens het plan handelen, het resultaat beoordelen en mogelijk een ander plan maken. Dit proces kan wel tientallen keren plaatsvinden voor een les begint, honderden keren tijdens een les en miljoenen keren gedurende de carrière van een Feldenkrais practitioner. In dit profiel noemen we dit proces **Handelingscompetentie**.

Competentiebevordering

"Ga op je rug liggen en voel het contact met de vloer. "

Als Feldenkraispractitioners deze bekende woorden horen, komen ze over het algemeen in een toestand van nieuwsgierige tevredenheid terecht. Als een practitioner lichaamsdelen, die contact maken met de vloer en delen, die geen contact maken met de vloer, voelt gebeurt dit zonder oordeel. Er bestaat geen verwachting, dat een practitioner volledig contact met de vloer kan bereiken en vasthouden. Hoewel de "scan" op zichzelf al het potentieel heeft om verandering te creëren, zit de echte kracht in het proces tijdens de les. Elke practitioner koestert een diepgeworteld enthousiasme voor deze processen, die zoveel potentieel in zich dragen om de gewaarwording van zich zelf te veranderen.

Competentiebevordering kan als proces net zo prettig zijn als een Awareness Through Movement lesson (Bewustwording door Beweging). Het cultiveren van competentie is geheel in lijn met de Feldenkrais Attituden en Waarden. Practitioners kunnen dit profiel gebruiken om vast te stellen op welke vlakken zij vertrouwd zijn met het competentiemateriaal en waar die bekendheid of het gemak ontbreekt. Dit zou, in lijn met de Attituden en Waarden, zonder oordeel moeten gebeuren. In het begin is dit proces, net als iemands eerste ATM les, het meest bevredigend wanneer het door een competente leraar wordt begeleid. Competentieworkshops faciliteren de integratie van dit materiaal op een ontspannen en elegante manier. In de workshops leren practitioners hoe ze de verhalen van hun beste en slechtste ervaringen kunnen gebruiken om hun eigen hulpbronnen te herontdekken. Ze leren naar elkaar te luisteren, vragen te stellen, die de ander bij zijn zelfontdekking helpen om samen op hun ervaringen te reflecteren.

Daarna kunnen de practitioners de **Self Assessment** en **Peer Assessment** vaardigheden, die ze in de workshop opgedaan hebben, blijven gebruiken. Ze kunnen doorgaan met het opschrijven van ervaringen en erop reflecteren, want dit is nodig om bepaalde competenties zichtbaar te maken en verder te ontwikkelen. Zij kunnen ook in koppels of kleine groepen werken om te blijven oefenen met de Peer Assessment vaardigheden van luisteren, reflecteren en elkaar naar zelfontdekking te begeleiden. De feedback uit eerdere workshops laat zien, dat practitioners Peer Assessment prefereren als hun favoriete manier om met het Competentieprofiel te werken.

Meestal voelen Feldenkraispractitioners hoe hun contact met de vloer is om zich op het avontuur van de les voor te bereiden. Ze zijn er klaar voor om met gewoontes en veranderingen te experimenteren. Zij staan niet gewoon op en zijn trots of juist ontevreden over hun contact met de vloer, waarna ze weliswaar met die kennis, maar zonder wezenlijke verandering doorgaan. Zodra practitioners een idee beginnen te krijgen van de proporties van hun competenties zullen zij beginnen met verandering te experimenteren. De ene practitioner zal er misschien voor kiezen om zijn competentie in een bepaalde categorie te verdiepen en een zorgeloze desinteresse voor diverse andere competenties aan de dag leggen. Een andere practitioner zal zich misschien bewust worden van een diepgaande belangstelling voor een nieuw Werkveld. Die bewuste practitioner zal mogelijk een **Leerplan** opstellen, dat hem de benodigde hulpbronnen voor het ontwikkelen van competentie biedt.

Manieren van handelen kunnen alleen van praktisch nut zijn als zij doelmatig zijn - ze hoeven niet

Dit profiel is bedoeld als een gids voor het monitoren en plannen van professionele groei. Het is niet bedoeld voor eenmalig gebruik, maar juist om practitioners te helpen zich met de tijd verder te ontwikkelen. De een zal ervoor kiezen om het proces dagelijks toe te passen, een ander zal het prettig vinden om eens per jaar of om de zoveel tijd de balans op te maken. Weer anderen geven er wellicht de voorkeur aan hun proces voor zichzelf te houden en hun ontwikkeling te doorlopen met behulp van dagboekantekeningen. En sommige practitioners zullen partnerschappen sluiten of groepen vormen voor ondersteuning en discussie.

Dit Competentieprofiel is een verzameling van de kennis en ervaring van honderden Feldenkraispractitioners uit veel verschillende landen en met zeer diverse achtergronden. Het kan nu gebruikt worden zodat iedere individuele practitioner een beeld kan krijgen over de status van zijn professionele ontwikkeling, zijn ontwikkelingsdoelen en hoe hij zijn competenties kan blijven verruimen.

Manieren van handelen kunnen alleen van praktisch nut zijn als zij doelmatig zijn - ze hoeven niet ideaal te zijn. Een manier van handelen die in onze huidige maatschappij van toepassing is. Het is zinloos om als ideaal na te streven beter dan iedereen te zijn. Het voornaamste doel is om een houding en een nieuwe set van reacties te ontwikkelen die ons in staat stellen op een gelijkmatige en weloverwogen wijze met het leven bezig te zijn in plaats van nieuwe conflictgebieden te creëren. De nieuwe manier van handelen moet worden aangepast aan de actuele omgeving - ook al is iedereen het erover eens dat onze sociale structuur en ons onderwijssysteem radicaal verbeterd zouden moeten worden willen zij uiteindelijk een geschikte basis vormen voor een maatschappij van creatieve, zich ontwikkelende, rijpe volwassenen.

(Dr. Moshe Feldenkrais: *The Potent self*, p.107)

Competentie Diagram

Geïntegreerde Competenties		Werkvelden	Competenties Onder meer Handelingscompetenties	Hulpbronnen		
				Kennis Vaardigheden		Situationeel geheugen
Omgaan met doelen	Omgaan met complexiteit	1. Feldenkrais Leertoepassingen	1.1 ... met individuen			
			1.2 ... met groepen			
			1.3 ... op de werkvloer			
			1.4 ... in andere beroepen			
	Omgaan met complexiteit	2. Persoonlijke dimensie	2.1 Professionele ontwikkeling			
			2.2 Persoonlijke ontwikkeling			
			2.3 Zelf in balans blijven			
	Omgaan met complexiteit	3. Werkorganisatie	3.1 Praktijkmanagement			
			3.2 Marketing			
			3.3 Interdisciplinaire samenwerking			
	Omgaan met complexiteit	4. Beroepsvereniging	4.1 Werk in de beroepsvereniging			
			4.2 Public relations werk			
			5.1 Kwaliteitsgarantie en kwaliteitsverbetering			
	Omgaan met complexiteit	5. Kwaliteit, Onderzoek en Training	5.2 Onderzoek			
			5.3 Trainingstaken			
Attituden en Waarden						

Het diagram beeldt de volgende relaties uit:

Een "Competentie" is de vaardigheid om in een gegeven professionele situatie (het Werkveld) de "Hulpbronnen" toe te passen

Hulpbronnen worden onderverdeeld in drie categorieën: "Kennis", "Vaardigheden", en "Situationeel Geheugen"

"Attituden en Waarden" zijn op alle aspecten van toepassing. Daarom zijn ze onderaan het diagram afgebeeld.

"Geïntegreerde Competenties" hebben invloed op alle aspecten van de Methode en zijn daarom over het gehele diagram afgebeeld.

Werkveld 1 Feldenkrais Leertoepassingen

Competentie 1.1 Werken met individuen

Bij het werken met individuen faciliteren Feldenkraispractitioners specifieke manieren van leren. Het leerproces wordt verbaal (ATM) en/of via aanraking (FI) non-verbaal gestuurd. De behoeften en wensen van de cliënt worden door de practitioner aan het licht gebracht, verhelderd en in een context geplaatst door met de cliënt te praten. Daarbij houdt de practitioner rekening met het veranderende zelfbeeld van de cliënt. Dit alles stimuleert een nieuw bewustzijn van de cliënt voor zijn/haar handelen en functioneren. Deze ervaring geeft aanleiding tot nieuwe vormen van handelen, die idealiter op organische wijze geïntegreerd kunnen worden in dagelijkse handelingen.

Handelingscompetentie

- Het observeren van bewegingen en ze via aanraking onderzoeken. Uit de lichaamsbewegingen van de cliënt diens intenties en zelfbeeld afleiden. Zich een beeld vormen van het vermogen van de cliënt tot leren en ontwikkelen.
- Hypotheses stellen en bijstellen. Het onderzoeken van bewegingsopties op een creatieve wijze. De leeromgeving zodanig voorbereiden dat deze zich voor het gekozen thema leent, bijvoorbeeld door de keuze van positie, het plaatsen van hulpmiddelen, etc.
- Leersituaties creëren en begeleiden door ondersteunende, ongewone en uitdagende bewegingsopties aan te bieden. De cliënt helpen zichzelf te ervaren d.m.v. aanraking en beweging, zowel via verbale als non-verbale communicatie en met continue feedback tussen actie en reactie. Samen met de cliënt ademhaling, uitdrukking en beweging waarnemen, hierbij herhaaldelijk de focus veranderen (bv. vernauwde versus verruimde focus, gedifferentieerde versus ongedifferentieerde beweging)
- Hypotheses continu toetsen. Observeren van timing en ritme van de les. Met behulp van observatie en dialoog peilen of zich een toename van het kinesthetisch bewustzijn en een verandering van het zelfbeeld van de cliënt hebben voorgedaan. Als het zinvol is, hierop samen met de cliënt reflecteren.

Hulpbronnen

Kennis

Feldenkraispractitioners:

- Zijn bekend met het originele Feldenkrais materiaal inclusief dat van de eerste assistenten van M. Feldenkrais en anderen, evenals de relevante literatuur, transcripten, audio-opnamen en de Amherst video's.
- Kennen de principes van de biomechanica (bv. hefboomwerking, rotatie-as, zwaartepunt).
- Gebruiken het skelet als primaire referentie.
- Gebruiken functionele en oppervlakteanatomie.
- Integreren hun kennis van de menselijke ontwikkeling, ontwikkeling van het kind en bewegingsontwikkeling .

- ⊗ Zijn zich bewust van de diverse theorieën m.b.t. perceptuele leerstijlen (bv. visueel, auditief, kinesthetisch) .
- ⊗ Kennen de dynamiek van cliënt/practitioner relaties (bv. overdracht, projectie, rolmodellen).
- ⊗ Zijn bekend met de principes van waarneming (bv. de wet van Weber-Fechner).
- ⊗ .Weten van de diverse perspectieven op leerprocessen (bv. vanuit de neurofysiologie, bewustzijnsonderzoek, filosofie, fenomenologie, pedagogiek, neurogenese, evolutie, neuromotorfunctie, perceptie, etc.).
- ⊗ Gebruiken taal vaardig en zorgvuldig en zijn zich bewust van de gevolgen van woord- en beeldkeuze en intonatie.

Vaardigheden

Feldenkraispractitioners kunnen:

- ⊗ Een leeromgeving creëren, die een gevoel van veiligheid en de juiste hoeveelheid uitdaging biedt.
- ⊗ Een gesprek met een cliënt voeren om zijn/haar bedoelingen en visies te weten te komen.
- ⊗ De kwaliteit, intensiteit en focus van de eigen aandacht sturen om de waarneming aan te scherpen
- ⊗ Actie ondernemen om leren te initiëren, te focussen en waarde toe te kennen aan het leren.
- ⊗ Bewegingspatronen onderzoeken en bevestigen. De kwaliteit en verandering onderscheiden van patronen als flow, richting, druk, kracht, spierinspanning, omvang. Patronen volgen en veranderingen in de verschillende aspecten aanbrengen. De cliënt helpen bewust te worden van veranderingen tijdens en als gevolg van het proces.
- ⊗ Specifieke technieken en methodologische kennis van Functionele Integratie toepassen (bv. door te refereren aan standards of practice, trainingshandboeken, etc.).
- ⊗ Strategieën kiezen, bv. een serie FI's of ATM's, afwisselende FI- en ATM-sessies, of combinaties (bv. hands-on begeleide ATM).
- ⊗ Zich blijvend bewust zijn van hun eigen organisatie en deze waar nodig aanpassen tijdens het werk (bv. denkpatronen, houding/wijze van handelen, ademhaling en blik).
- ⊗ De eigen gedachten tijdens en na de les registreren en hierop reflecteren.
- ⊗ De cliënt helpen de ATM/FI -ervaring te verwerken en het verband te leggen met dagelijkse activiteiten
- ⊗ De cliënt onderwijzen over Feldenkrais concepten en modellen op het moment dat deze tijdens de les/het leerproces relevant worden (bv. organisch leren, zelfbeeld, functioneren, differentiatie en bewegingsintegratie).
- ⊗ Zich blijvend bewust zijn van mogelijke overdracht en de passende grens bewaken.
- ⊗ Doelgericht gebruikmaken van hulpmiddelen zoals rollers, kussens, planken, etc..
- ⊗ De ervaringen na een lessenserie met een cliënt evalueren en aan de hand daarvan wijzigingen in toekomstige procedures aanbrengen.

Competentie 1.2 Werken met groepen

Bij het werken met groepen gebruiken Feldenkraispractitioners verbale instructie om een gestructureerde reeks ervaringen aan te bieden die met bewegen, denken, zintuiglijk waarnemen en voelen te maken hebben. Binnen het raamwerk van een bepaalde thematiek begeleiden ze de deelnemers tot het voortdurend onderzoeken en differentiëren van bewegingsopties en ondersteunen hen bij het integreren van deze nieuwe ervaringen/opties in hun dagelijkse leven. Daarbij sturen ze de aandacht van de groep naar die dimensies van het leerproces die het aspect van alleen bewegen overstijgen.

Handelingscompetentie

Feldenkraispractitioners kunnen:

- De verwachtingen, behoeften en doelen van de deelnemers duidelijk maken. Een inschatting maken van de samenstelling van de groep m.b.t. ervaring, beroep, leeftijd, vaardigheden, beperkingen, etc. .
- Awareness Through Movement lessen selecteren en/of creëren die bij het thema, de groepssamenstelling, de doelen van de deelnemers en de beschikbare tijd passen (bv. wekelijkse lessen, workshops van een dag, weekendseminars) .
- Het leerproces vorm geven: concentreren op thema, ritme, tijd en taal.
- Deelnemers vragen verschillen voor en na de les(sen) waar te nemen. De veranderingen observeren. Deelnemers de gelegenheid geven om hun ervaringen uit te wisselen. Groepsdiscussies leiden. Op de onderwijs/leerervaring en de resultaten reflecteren. Planning en stijl van het onderwijs waar nodig bijstellen.

Hulpbronnen *

Kennis

- Feldenkraispractitioners:
 - Zijn bekend met origineel Feldenkrais materiaal (Alexander Yanai lessen, video- en audio-opnamen van M. Feldenkrais).
 - Zijn bekend met andere bronnen uit ATM -opnamen, video's, transcripten (leergroepen, workshops, trainingscurricula, San Francisco en Amherst trainingstrascripten).
 - Kennen diverse manieren om ATM- lessen te structureren.
 - Zijn zich bewust van het effect van taalgebruik, bv. de gevolgen van woord- en beeldkeuze en intonatie;
 - Zijn bekend met groepsprocessen.
 - Zien beweging als uitdrukking van het beeld dat iemand van zichzelf heeft.
 - Zijn op de hoogte van de effecten van trauma's en traumatische ervaringen.

*Zie ook Hulpbronnen voor Competentie 1.1

Vaardigheden

Feldenkraispractitioners kunnen:

- ☉ Zich primair op het proces concentreren i.p.v. op een bepaald doel, resultaat, beweging of actie.
- ☉ Hun eigen ATM- ervaringen in hun lesgeven integreren.
- ☉ ATM op verschillende manieren onderwijzen (timing, ritme en leerstrategieën zoals variatie, beperking, verandering van perspectief).
- ☉ De handelingen van de cliënt observeren en analyseren, mogelijkheden voor verbetering zien en het lesgeven aanpassen om het potentieel te maximaliseren.
- ☉ De inhoud van een les duidelijk overbrengen.
- ☉ Stem (uitspraak, volume, intonatie) en taal (vocabulaire en tempo) toepassen als gereedschappen om het zelfwaarnemend vermogen van de cliënt te vergroten.
- ☉ Een groep leiden en groepsprocessen faciliteren.
- ☉ Verhalen gebruiken om het leerproces te illustreren en/of te bevorderen.
- ☉ De Feldenkraisconcepten en - modellen, evenals wetenschappelijke, artistieke en culturele opvattingen gebruiken om het leerproces te bevorderen.
- ☉ ATM- concepten of ATM- lessen in FI- thema's omzetten.
- ☉ Passend reageren in geval van emotionele nood en lichamelijk ongemak.

Competentie 1.3 De werkvloer

Feldenkraispractitioners bevragen en observeren individuen en/of groepen tijdens hun werk (bv. in het huishouden, in fabrieken, kantoren, in de sport, de kunst, de handel en het onderwijs) Door de Feldenkraisprincipes en - technieken (bv. FI, ATM, zelfbeeld) op de werkvloer te gebruiken leren ze cliënten om efficiënter, met meer plezier en grotere expressie in actie te komen.

Handelingscompetenties

- ☉ De interesses, vraagstukken, doelen en hulpbronnen van de cliënt helder maken. De werkzaamheden observeren en analyseren. Mogelijkheden voor optimalisering (bv. in bewegingen, ergonomie en zelfzorg) zien en benoemen.
- ☉ Strategieën ontwikkelen voor het faciliteren van veranderingen op de werkvloer en/of van de werknemers . Werkvloeractiviteiten organiseren (lezingen, ATM, FI, zelfbeeldoefeningen).
- ☉ De cliënt nog sterker bewust maken van routinebewegingen/handelingspatronen op zijn werk. Experimentele alternatieven bieden met gebruik van verbale en non-verbale middelen.
- ☉ De cliënten na de interventie op de werkvloer bevragen en observeren. Hierop reflecteren en het plan op basis daarvan bijstellen.

Hulpbronnen

Kennis

Feldenkraispractitioners:

- ☉ Zijn bekend met de structuur en functie van organisaties en werkplekken.
- ☉ Zijn bekend met basiselementen van arbeidspsychologie.
- ☉ Zijn zich bewust van de verschillende vormen van interactie en samenwerking binnen beroepsgroepen en tussen verschillende beroepsgroepen.

Vaardigheden

Feldenkraispractitioners kunnen:

- ☉ Zichzelf respectvol aanpassen aan de bestaande werkomgeving en organisaties.
- ☉ De omgevings- en werkprocesfactoren erkennen die niet veranderd kunnen worden.
- ☉ Effectief omgaan met de diverse vraagstukken rondom hoge prestatie-eisen (bv. sporters, kunstenaars, managers op hoog niveau).
- ☉ De eisen die een werkomgeving of taak aan een werknemer stelt en diens habituele reacties differentiëren.
- ☉ De onderwijsstrategieën aan de werkomgeving aanpassen (bv. korte ATM of FI op de werkvloer, passend taalgebruik).
- ☉ De potentiële voordelen van Feldenkrais op een werkplek effectief communiceren (naar de werknemers, managers en beleidsmakers).

Competentie 1.4 Werken in andere beroepen

Feldenkraispractitioners werken voornamelijk binnen andere werkvelden (bv. scholen, management, muziek, dans, sport en werk met dieren). Binnen deze werkvelden gebruiken ze de Methode om de emotionele, intellectuele, artistieke en lichamelijke vaardigheden van hun cliënten te verbeteren. Ze kunnen de Methode ook gebruiken om het functioneren en/of de ontwikkeling van een organisatie te bevorderen. Binnen andere werkvelden gebruiken Feldenkraispractitioners manieren van denken, principes en technieken die uit de Feldenkrais Methode afkomstig zijn om informatie te bieden en de professionele vaardigheden uit te bouwen.

Handelingscompetentie

- ☉ Situaties herkennen waarin een Feldenkraisbenadering bevorderlijk zou kunnen zijn.
- ☉ Een plan maken om Feldenkraiselementen, -benaderingen en -ideeën in het desbetreffende werkveld te integreren. De daarvoor benodigde hulpbronnen identificeren en inzetten.
- ☉ Het plan een plek geven in het primaire beroep. De integriteit van Feldenkraisideeën in stand houden en tegelijkertijd de grenzen van de professionele rol respecteren.
- ☉ De uitkomsten van het plan op persoonlijk, professioneel en organisatorisch vlak registreren en erop reflecteren. Aanpassen waar nodig.

Hulpbronnen

Kennis

Feldenkraispractitioners die in andere beroepen werkzaam zijn:

- ⦿ Zijn zich bewust van de specifieke aspecten van hun eigen beroep die door de Feldenkrais-principes/benaderingen versterkt zouden kunnen worden.
- ⦿ Zijn op de hoogte van bij het beroep passend gedrag (relaties, communicatie, ethiek).
- ⦿ Kennen de beroepsspecifieke taal en de mogelijkheden die deze biedt voor het integreren van de Feldenkrais Methode.
- ⦿ Zijn bekend met de literatuur die de mogelijke voordelen van de methode binnen een specifieke beroepsgroep kan ondersteunen/uitleggen.
- ⦿ Zijn ook op de hoogte van andere relevante methoden (bv. Alexander, Eutonie, Rolfing, Ideokinese, somatische psychologie, fysiotherapie).
- ⦿ Zijn bekend met beroepsspecifieke materialen en procedures.

Vaardigheden

Feldenkraispractitioners die in andere beroepen werken, kunnen:

- ⦿ Kennis en ervaring uit beide beroepen integreren.
- ⦿ De eigen professionele activiteiten en literatuur met de Feldenkrais Methode in verband brengen.
- ⦿ De Feldenkraisprincipes, -elementen en -technieken aan het eigen werkveld aanpassen.
- ⦿ De fundamentele principes van de Feldenkrais Methode toepassen.
- ⦿ Feldenkraisideeën effectief communiceren naar beroepsgenoten.
- ⦿ Een netwerk van Feldenkraispractitioners creëren die in vergelijkbare professionele situaties werkzaam zijn en binnen dit netwerk communiceren en samenwerken.

Wekveld 2 Persoonlijke Dimensie

Competentie 2.1:

Feldenkraispractitioners zijn continu bezig hun professionele kennis, vaardigheden en attituden te vergroten en te verfijnen.

Handelingscompetenties

- Binnen de eigen Feldenkraispraktijk aandacht schenken aan bijzondere expertisegebieden en aan gebieden die niet voldoende ontwikkeld zijn. De leermogelijkheden onderzoeken die zich voordoen (bv. vervolgtrainingen, workshops, studiegroepen, supervisie, mentoring).
- Een leerplan vormgeven. De benodigde hulpmiddelen identificeren en ter beschikking stellen (bv. tijd, geld, leraren).
- Zich aan het leerplan wijden. Nieuwe kennis binnen de eigen Feldenkraispraktijk integreren en ervaringen delen met collega's.
- Veranderingen in de professionele ontwikkeling beoordelen. Het leerplan daarop aanpassen en verdere trainings- en leermogelijkheden identificeren.

Hulpbronnen

Kennis

Feldenkraispractitioners:

- Zijn op de hoogte van vervolgopleidingsmogelijkheden en hulpbronnen (associatie/gilde, trainers, assistent-trainers, collega's, vervolgtrainingsprogramma's, IFF Academie, supervisie).
- Zijn bekend met professionele onderwijshulpbronnen (bv. bladen, internet, boeken/publicaties, Feldenkraistrainers, IFF).
- Zijn bekend met diverse methoden voor somatisch onderwijs.
- Weten van onderzoeksprojecten en -resultaten die verband houden met de Feldenkraismethode.
- Zijn bekend met culturele verhandelingen (bv. linguïstisch, filosofisch, artistiek, maatschappelijk, psychologisch) die de eigen ontwikkeling binnen de Feldenkraismethode kunnen beïnvloeden.

Vaardigheden

Feldenkraispractitioners kunnen:

- Professionele leerprocessen initiëren.
- Een eigen stijl ontwikkelen voor hun Feldenkraispraktijk.
- Bewegingservaring en bewustzijn van het lichaam gebruiken om leren te stimuleren en nieuwe kennis binnen de eigen manier van werken te integreren.
- De verantwoordelijkheid voor het werken met individuen en groepen accepteren.
- Interactie op een verantwoorde wijze vormgeven.
- Op de eigen werkstijl reflecteren.

Competentie 2.2: Persoonlijke ontwikkeling

Feldenkraispractitioners streven voortdurend leren en persoonlijke groei na. Ze koesteren hun nieuwsgierigheid en geven richting aan hun aanhoudende eigen ontwikkeling.

Professionele crises en ontwikkelingsstilstand worden als noodzakelijke en onvermijdelijke fases van een succesvol ontwikkelingsproces beschouwd.

Handelingscompetenties

- De huidige staat van persoonlijke/professionele ontwikkeling waarderen. Het bewustzijn van de eigen culturele, intellectuele, emotionele en professionele oorsprong verfijnen. Gevoelens van zwakte en/of sterkte opmerken.
- Het eigen potentieel zien en verbeterings- en groeimogelijkheden identificeren.
- De Feldenkraislessen/principes gebruiken om het zelfbeeld te verruimen en op emotioneel/lichamelijk/cognitief vlak te ontwikkelen. Andere manieren verkennen om groei te integreren en te ondersteunen.
- Veranderingen en vorderingen in de eigen ontwikkeling beoordelen en waarderen. De plannen aanpassen om het ontwikkelingspotentieel te vergroten.

Hulpbronnen

Kennis

Feldenkraispractitioners:

- Kennen diverse manieren om te reflecteren op het eigen handelen (bv. supervisie, counseling, zelfbeoordeling).
- Zijn bekend met culturele verhandelingen (bv. linguïstisch, filosofisch, artistiek, maatschappelijk, psychologisch, etc.) die de eigen ontwikkeling kunnen beïnvloeden.
- Kennen hun eigen sterke en zwakke punten.

Vaardigheden

Feldenkraispractitioners kunnen:

- ATM gebruiken voor zelfonderzoek en zelfontwikkeling.
- Een visie van de eigen toekomst creëren.
- Hun eigen gedachten, gevoelens, waarnemingen en ideeën onder de loep nemen.
- Zichzelf open stellen voor nieuwe leerervaringen (bv. aanvaarden een beginneling te zijn).
- Omgaan met onzekerheid.
- Op zoek gaan naar nieuwe perspectieven voor zichzelf en het eigen handelen ter discussie te stellen.

Competentie 2.3 Zelf in balans blijven

Feldenkraispractitioners zijn zich ervan bewust dat het leven een proces is. Ze maken gebruik van hun kennis en vaardigheden om zelf in evenwicht te blijven of hun evenwicht terug te krijgen.

Handelingscompetenties

- Letten op lichamelijke, emotionele en cognitieve indicatoren van balans. Reflecteren op reacties en feedback van collega's over handhaving van het eigen evenwicht. Nadenken over de interne en externe factoren die het evenwicht kunnen beïnvloeden. De diverse mogelijkheden bestuderen om het evenwicht te verbeteren.
- Een realistisch plan opstellen om in evenwicht te blijven of het evenwicht terug te krijgen.
- Bij de situatie passende maatregelen nemen om het evenwicht te verbeteren of in stand te houden (bv. grenzen stellen, tijd nemen voor ontspanning, regelmatig ATM beoefenen, voorstellen voor professionele hulp aannemen, aan sport doen, eetgewoonten veranderen).
- Registreer, voel, observeer en reflecteer op de effecten van deze maatregelen. Naar behoefte bijstellen.

Hulpbronnen

Kennis

Feldenkraispractitioners:

- Begrijpen de opvattingen over evenwicht in een complexe omgeving.
- Zijn bekend met professionele hulpbronnen (supervisie, counseling).
- Kennen methoden en strategieën om het eigen evenwicht, en hun lichamelijke en emotionele gezondheid te beïnvloeden.
- Zijn bekend met time managementvaardigheden.

Vaardigheden

Feldenkraispractitioners kunnen:

- Bewustzijn van hun zelfbeeld ontwikkelen en in stand houden.
- Aandacht aan de eigen waarnemingen, emoties en gedachten besteden.
- Met respect op de eigen lichamelijke, emotionele en intellectuele behoeften reageren.
- Tijdens het werk naar zichzelf kijken en bijsturen (energiegebruik, ademhaling, houding/handelingswijze) De Feldenkrais Methode en achterliggende ideeën gebruiken om het eigen welbevinden te bevorderen.
- Bronnen van plezier en ontspanning aanboren (bv. lachen, liefde en vriendschap).
- "Inzinkingen" zien als leermogelijkheden.
- Gebruikmaken van hulpbronnen als supervisie en counseling.

Werkveld 3 Zakelijke Organisatie

Competentie 3.1 Praktijkmanagement

Feldenkraispractitioners beheren een eigen praktijk als een zakelijke onderneming.

Handelingscompetenties

- Bijhouden van overheidsregelgeving en standards of practice/ethische richtlijnen van de beroepsorganisatie/vereniging.
- Zakelijke doelen bepalen (bv. professionele visie, budgetplanning en prioriteiten stellen). Plannen van systemen en hulpbronnen aanwijzen om de onderneming efficiënt te runnen (bv. afspraakplanning, materialen kopen en huishouding).
- Op correspondentie en telefoontjes reageren. Plannen en nakomen van afspraken.
- Administratieve werkzaamheden verrichten. Materialen kopen. Facturen opstellen, betalingen verwerken, financiële verplichtingen nakomen.
- De zakelijke voortgang bezien met het oog op de doelen. De doelen en zakelijke praktijkvoering waar nodig bijstellen.

Hulpbronnen

Kennis

Feldenkraispractitioners:

- Kennen de overheidsregelgeving en de praktijkstandaarden/ethische richtlijnen van de beroepsorganisatie/gilde.
- Zijn bekend met de mogelijkheden omtrent professionele hulpverlening bij het beheren van de praktijk.
- Hebben basiskennis m.b.t. financieel beheer van het kleinbedrijf (actuele kennis van uitgaven en inkomsten, belastingaangifte, begroting).

Vaardigheden

Feldenkraispractitioners kunnen:

- Bedrijfsmatige activiteiten ontplooiën.
- Voor zichzelf opkomen bij onderhandelingen.
- Het dagelijks werk organiseren en plannen.
- Informatietechnologie tot eigen voordeel gebruiken.
- Zakelijke beslissingen beoordelen (bv. rekeningen, offertes, klachten, kansen).
- Moeilijke zakelijke situaties erkennen en er effectief mee omgaan.
- De basale zakelijke handelingen uitvoeren (correspondentie, telefonische contacten).
- Zichzelf zowel mondeling als ook schriftelijk effectief uitdrukken.

Feldenkraispractitioners kunnen bij het publiek nieuwsgierigheid, belangstelling en respect voor hun werk en diensten wekken. Ze bedienen zich van diverse technieken om reclame te maken voor hun werk en de Methode.

Handelingscompetenties

- Marktonderzoek en -analyse. Zakelijke mogelijkheden identificeren. Zich op de hoogte stellen van de mogelijkheden voor marketinghulp die plaatselijke, regionale en professionele beroepsorganisaties kunnen bieden.
- Doelgroepen bepalen; de marketingdoelstellingen en de te verlenen diensten vaststellen. Een tijdsplanning en een begroting maken. Advertenties plannen. Lezingen, discussies en onderhandelingen voorbereiden.
- Het marketingplan en het plaatsen van advertenties implementeren en evenementen plaats laten vinden (bv. reclamecampagnes, lezingen, demonstraties, openbare workshops, een website maken en bijhouden, folders en/of brochures maken/verspreiden, onderhandelingen voeren).
- De resultaten van het marketingplan analyseren en het plan waar nodig bijstellen.

Hulpbronnen

Kennis

Feldenkraispractitioners:

- Zijn bekend met relevante maatschappelijke doelgroepen, markten, en netwerkmogelijkheden.
- Kennen de principes en strategieën van marketing voor het kleinbedrijf.
- Zijn bekend met de mogelijkheden voor marketinghulp van plaatselijke en regionale beroepsgroepen (bv. marketingkits, webdesigners, workshops).
- Weten hoe ze een cliëntendatabase kunnen opzetten en bijhouden.

Vaardigheden

Feldenkraispractitioners kunnen:

- De plaatselijke en regionale markt analyseren m.b.t. soortgelijke dienstverlening.
- Doelgroepen identificeren en door effectieve communicatie belangstelling wekken.
- Design en productie van het eigen advertentiemateriaal aansturen.
- Openbare lezingen geven die tot de verbeelding spreken.
- Effectieve openbare FI -en ATM- demonstraties geven.
- Met collega's samenwerken aan regionale marketingprojecten.
- Praktijkvoorbeelden gebruiken om begrip van en respect voor de Feldenkrais Methode te bevorderen.
- De eigen ruimte en praktijk aantrekkelijk maken voor cliënten.

Competentie 3.3 Interdisciplinaire samenwerking

Feldenkraispractitioners werken samen met professionals uit andere disciplines om ideeën en projecten te ontwikkelen en nieuwe doelen te bepalen.

Handelingscompetenties

- Verzamelen kennis over andere beroepsgroepen. Onderzoeken en erkennen overeenkomsten/en/of potentiële gebieden die wederzijds voordeel kunnen opleveren.
- Projecten plannen, die de overeenkomsten en/of wederzijdse voordelen voor alle betrokken beroepsgroepen verhelderen. Verantwoordelijkheden en doelen duidelijk maken.
- Samenwerken met projectpartners om het project uit te voeren. De Feldenkrais Methode volgens het plan integreren.
- De resultaten evalueren, erop reflecteren en het samenwerkingsproject waar nodig bijstellen.

Hulpbronnen

Kennis

Feldenkraispractitioners:

- Zijn bekend met relevante beroepen en/of wetenschapsgebieden en –methoden.
- Kennen strategieën voor het integreren van Feldenkraisprincipes in andere gebieden en projecten en vice versa.
- Zijn op de hoogte van conferenties en symposia waaraan ze kunnen deelnemen en/of waar ze Feldenkraisprincipes kunnen presenteren en voorstellen doen om tot samenwerking te komen.

Vaardigheden

Feldenkraispractitioners kunnen:

- Effectieve interdisciplinaire netwerken opzetten.
- De positieve effecten van de samenwerking tussen Feldenkraispractitioners en andere vakmensen demonstreren.
- Interdisciplinaire overeenkomsten en de mogelijkheden voor wederzijds voordeel benoemen en projecten voorstellen.
- De flexibiliteit en integriteit binnen een gemeenschappelijke projectstructuur bewaren.

Werkveld 4 Beroepsorganisatie

Competentie 4.1 Werk in de beroepsvereniging

Feldenkraispractitioners blijven op de hoogte van onderwerpen die van belang zijn voor de regionale en nationale verenigingen en besturen. Met hun meningen en informatie leveren ze een bijdrage aan het bepalen van de doelstellingen van deze verenigingen. Ze werken eraan deze doelen te bereiken door deel te nemen aan werkgroepen en projecten en/of door een actieve rol te spelen in besturen en commissies.

Handelingscompetenties

- Zich oriënteren op structuur, functie en doelen van de vereniging. De behoeften en verwachtingen van de leden bepalen. Discussies initiëren over ontwikkelingen binnen de vereniging en de maatschappij. Lacunes identificeren. Ervoor zorgen dat men over de kwalificaties en hulpbronnen beschikt die nodig zijn om bepaalde functies binnen de vereniging te bekleden.
- Nadenken over de mogelijkheden om een persoonlijke bijdrage te leveren voor de vereniging. Tijd en hulpbronnen beschikbaar maken voor het uitoefenen van die functie.
- Met verantwoordelijkheid een taak of functie op zich nemen en overeenkomstig deelnemen.
- Op de resultaten van het werk reflecteren, zowel vanuit persoonlijk als organisatorisch perspectief. De activiteiten/functies overeenkomstig wijzigen.

Hulpbronnen

Kennis

Feldenkraispractitioners:

- Zijn bekend met structuur, functie en processen van de vereniging.
- Kennen de relevante wetten, statuten, regelgeving en richtlijnen die voor iedereen gelden die binnen de vereniging werkt.
- Zijn bekend met het onderwijssysteem, de gezondheidszorg en andere relevante regelgevings- en maatschappelijke stelsels in hun land.
- Zijn op de hoogte van mogelijkheden voor trainingen m.b.t. werken in organisaties (bv. personeel, resource en financieel management, conflictoplossing, communicatie en bestuur).

Vaardigheden

Feldenkraispractitioners kunnen:

- De behoeften van hun leden herkennen en benoemen.
- Binnen de eigen vereniging en met andere verenigingen/gildes communiceren.
- Professionele relaties onderhouden, gebaseerd op gemeenschappelijke waarden en doelen.
- Respectvol samenwerken in teams.
- Conflicten oplossen. Zo nodig, hulp van buiten de vereniging inroepen.

- Managementfuncties effectief uitvoeren (bestuur- of werkgroep lidmaatschap, gespreksleiding, projectleiding).
- Opleidingen/trainingen volgen om de effectiviteit binnen de vereniging te vergroten.
- In meer dan een taal communiceren.
- Verbanden begrijpen en benoemen tussen de doelen van de vereniging en de lopende projecten.

Competentie 4.2 Public-relationswerk

Als lid van hun beroepsvereniging creëren en verbeteren Feldenkraispractitioners een algemeen bewustzijn van en algemene erkenning voor de Feldenkrais Methode. Hiervoor scheppen zij, verbaal en visueel, een beeld van de Feldenkrais Methode en brengen dit over op specifieke doelgroepen door middel van activiteiten en/of de media (bv. interviews, lezingen, artikelen).

Handelingscompetenties

- Zich op de hoogte stellen van culturele, economische, wetenschappelijke en politieke trends om aanknopingspunten te vinden voor pr-activiteiten.
- Bedenken en uitwerken van pr-activiteiten (bv. informatieve bijeenkomsten, openbare forums, Feldenkrais-events, artikelen, lezingen, demonstraties, radio, TV, videoproducties, netwerken, etc.). De voor elke activiteit benodigde hulpbronnen identificeren en zekerstellen dat deze beschikbaar zijn. Pr-activiteiten op plaatselijk, regionaal, nationaal en internationaal niveau organiseren en uitvoeren.
- Vertegenwoordigers van de relevante organisaties ontmoeten. De resultaten van besprekingen en activiteiten aan collega's mededelen.
- De respons op elk medium en elke activiteit evalueren.

Hulpbronnen

Kennis

Feldenkraispractitioners:

- Begrijpen de fundamentele eisen van pr-werk.
- Zijn op de hoogte van de organisatie en kracht van verschillende mediasoorten en hoe ze er toegang toe kunnen krijgen.
- Zijn op de hoogte van eerdere inspanningen, lopende projecten en toekomstige plannen voor pr-activiteiten door de beroepsorganisatie.

Vaardigheden

Feldenkraispractitioners kunnen:

- Hun vaardigheden op het gebied van marketing, interdisciplinaire samenwerking en pr aan de beroepsvereniging/gilde aanbieden.
- Potentiële doelgroepen definiëren voor pr-werk.
- De verantwoordelijkheid dragen voor planning op korte, middellange en lange termijn.
- Pr-doelen stellen en er prioriteit aan geven.
- In het openbaar en privé gesprekken voeren met collega's, mediavertegenwoordigers en openbare personen.

Werkveld 5 Kwaliteit, onderzoek en training

Competentie 5.1 Kwaliteitsgarantie en kwaliteitsverbetering

Feldenkraispractitioners houden in een continu proces in de gaten of hun vaardigheden en werkzaamheden overeenkomen met de beroepscode en de ethische richtlijnen van hun beroepsvereniging. Dit proces kan door de practitioner alleen worden gedaan of samen met andere collega's uit de beroepsgroep.

Handelingscompetenties

- Op de hoogte zijn van de kwaliteitsnormen/beroepscode en ethische richtlijnen van de beroepsvereniging. Bekend raken met algemene methoden van kwaliteitsbeoordeling.
- Systematische procedures gebruiken om de kwaliteit van het eigen werk te beoordelen en maatregelen nemen voor kwaliteitsverbetering.
- Kwaliteitsgarantie en kwaliteitsverbetering bespreken met cliënten en collega's.
- Beroepscodes en ethische richtlijnen ter beschikking stellen aan cliënten.
- Reflecteren op de resultaten van het kwaliteitsgarantie- kwaliteitsverbeteringsproces en zo nodig verbeteren. Dit kan individueel door de practitioner worden gedaan of samen met andere collega's.

Hulpbronnen

Kennis

Feldenkraispractitioners:

- Kennen de beroepscode en ethische richtlijnen van de beroepsvereniging.
- Zijn bekend met de gangbare methoden om kwaliteit te beoordelen (bv. observatie en reflectie, vragenlijsten, interviews).
- Kennen methoden om kwaliteit te garanderen die specifiek voor hun vakgebied worden toegepast.

Vaardigheden

Feldenkraispractitioners kunnen:

- Hun aandacht verdelen tussen het werk zelf en het reflecteren op de resultaten.
- Het verband tussen ervaring en resultaten benoemen.
- Een gesprek met collega's en experts uit andere beroepen voeren over kwaliteitsgarantie en – verbetering. Aandacht houden voor mogelijke veranderingen betreffende kwaliteitsgarantie;
- Diverse methoden voor kwaliteitsbeoordeling gebruiken, zoals besprekingen met collega's, observatie en feedback, zelfbeoordeling en beoordeling van en door collega's.
- Prioriteiten stellen m.b.t. taken op het gebied van kwaliteitsgarantie.
- Initiatief nemen m.b.t. taken op het gebied van kwaliteitsgarantie.
- Klachten van cliënten over bestaande kwaliteitsnormen behandelen volgens de richtlijnen van de beroepsvereniging.

Competentie 5.2 Onderzoek

Feldenkraispractitioners helpen de Methode te ontwikkelen door geaccepteerde wetenschappelijke procedures te gebruiken om onderzoek te doen naar hun werk. Ze kunnen hun eigen onderzoeksprojecten organiseren en toepassen of in het onderzoek van anderen participeren. Ze communiceren hun onderzoeksvragen, -resultaten, -methoden en Feldenkraisprincipes naar andere onderzoekers.

Handelingscompetenties

- Een onderwerp selecteren en een uitgebreid overzicht van de relevante literatuur maken.
- Een onderzoeksvraag of een hypothese formuleren en daarvoor onderzoeks- en data-analysemethoden selecteren.
- Volgens plan te werk gaan met de dataverzameling. Kwantitatieve en/of kwalitatieve data opnemen, de resultaten analyseren en onderzoeksdetails beschikbaar stellen voor de juiste personen en groepen.
- Reflecteren op de onderzoeksresultaten en hun mogelijke toepassingen. Aanbevelingen maken voor verdere studies.

Hulpbronnen

Kennis

Feldenkraispractitioners:

- Kennen onderzoeksmethoden die op Feldenkraiswerk kunnen worden toegepast.
- Zijn op de hoogte van zowel bestaand als lopend Feldenkraisonderzoek.
- Zijn op de hoogte van onderzoek op relevante andere gebieden, zowel bestaand als lopend onderzoek.
- Zijn bekend met diverse wetenschappelijke concepten, waaronder die, waarnaar dr. M. Feldenkrais in zijn werk verwijst.
- Zijn op de hoogte van de publicatiemogelijkheden en de potentiële voordelen van elke afzonderlijke publicatiemogelijkheid.

Vaardigheden

- Feldenkraispractitioners kunnen:
 - De onderzoeksliteratuur over een bepaald onderwerp overzien en samenvatten.
 - Hypotheses formuleren, beschrijven en onderzoeken.
 - Kwalitatieve en/of kwantitatieve data verzamelen en analyseren.
 - Onderzoeksresultaten op een betekenisvolle manier documenteren en presenteren.
 - Onderzoek doen binnen de context van de eigen Feldenkraispraktijk.
- Met andere onderzoekers een professionele dialoog opstarten rondom gemeenschappelijke onderzoeksinteresses en –doelen.

Competentie 5.3 Training taken

Feldenkraispractitioners onderwijzen, ondersteunen, observeren en geven feedback aan Feldenkraisstudenten en collega's. Ze doen dit in het kader van trainingsprogramma's voor beginners en gevorderden, workshops, lessen, practica, mentorschappen en supervisie. Feldenkraispractitioners ontwikkelen en organiseren individuele - en groepsactiviteiten om de uitoefening van de Feldenkraismethode te verrijken, uitbreiden en verbeteren.

Handelingscompetenties:

- Bewustzijn aanscherpen van de eigen onderwijsvaardigheden en expertises. De belangen en behoeften van de Feldenkraisgemeenschap analyseren.
- Een programma en plan voortbrengen. De benodigde hulpbronnen identificeren en toegang ertoe verkrijgen.
- Onderwijzen, superviseren en begeleiden met behulp van diverse leermethodes.
- De respons van studenten en collega's zowel voor als na het programma evalueren. Op de respons reflecteren en toekomstige programma's dienovereenkomstig verbeteren.

Hulpbronnen

Kennis

Feldenkraispractitioners:

- Kennen de nationale en internationale trainingsvoorschriften.
- Kennen de structuur van trainingsprogramma's en de lopende discussie over trainingsprogramma's voor beginners en gevorderden.
- Zijn bekend met verschillende theorieën over zelfreflectie in het leerproces en de overdracht van leren.
- Zijn op de hoogte van concepten, onderzoeksresultaten en benaderingen die in andere beroepen worden gebruikt.
- Weten over de verschillende leerfasen.

Vaardigheden

Feldenkraispractitioners kunnen:

- Tijdens het lesgeven meerdere informatiebronnen en feedback samenbrengen.
- De behoeften van studenten herkennen en passend reageren. De lesactiviteiten en –methoden continu aan deze behoeften aanpassen.
- Het originele Feldenkraismateriaal effectief gebruiken.
- Leerkansen creëren die het mogelijk maken af te wisselen tussen praktisch leren en theoretisch reflecteren.
- Soepele overdracht naar andere leraren bevorderen.
- Kansen creëren voor leerlingen om geleidelijk over te gaan naar zelfstandig leren.
- Trainingservaringen bespreken met collega's, vanuit het perspectief van leraar en leerling.
- Ervaringen schriftelijk weergeven en erop reflecteren.

Verklarende woordenlijst

Vaardigheid

Senso-motorische vaardigheid. Een van de drie soorten hulpbronnen.

Werkvelden

De omstandigheden waarin Feldenkraispractitioners handelen. Dit zijn ondermeer: Feldenkrais Leer toepassingen, Persoonlijke dimensie, Zakelijke organisatie, Beroepsvereniging en kwaliteit, Onderzoek en training.

Attituden en Waarden

De manieren waarop we binnen ons beroep waarde toekennen aan kenmerken en ideeën. Deze leveren de context voor de interpretatie en het gebruik van competenties en hulpbronnen.

Handelingscompetenties

Het uitzoeken, kiezen en toepassen van hulpbronnen in een bepaalde situatie, de respons evalueren en de volgende handeling plannen. In dit document is bij iedere competentie een beschrijving opgenomen, die een dergelijk proces weergeeft.

Competentie

Het vermogen om de hulpbronnen te mobiliseren en gericht in te zetten, die nodig zijn om in een bepaalde situatie succesvol te handelen.

Geïntegreerde competenties

Een specifieke synthese van kennis en ervaring. Deze kunnen niet slechts aan een bepaalde competentie worden toegeschreven, maar geïntegreerde competenties kunnen in elke willekeurige situatie toegepast worden. Tijdens de ontwikkeling van dit profiel zijn 2 competenties uitgekristalliseerd: zich verhouden tot en omgaan met complexe situaties en omgaan met doelen.

Kennis

Feiten, waarheid, principes, concepten, richtlijnen en definities die op zeer diverse manieren met elkaar kunnen worden verbonden. Een van de drie soorten hulpbronnen.

Leerplan

Een op schrift gestelde strategie die de wensen reflecteert die de practitioner heeft ten aanzien van professionele ontwikkeling. Die strategie is gebaseerd op de ontdekkingen die men tijdens zelfassessment en peer assessment heeft gedaan.

Peer assessment

Een ontdekkingsproces waarvoor men een partner nodig heeft. De partner luistert oplettend en stelt zorgvuldige vragen om details helder te maken en/of de blikrichting te veranderen als de practitioner op een competentie en het gerelateerde zelfassessment reflecteert. Als de practitioner dit vraagt, kan de partner een specifiek type feedback geven.

Hulpbronnen

Het huidige niveau van wat men tot nu toe heeft geleerd, ervaren en toegepast. Hulpbronnen zijn kennis, vaardigheden en geheugen, verbonden met herinneringen van bepaalde situaties. Terwijl een hulpbron in veel verschillende werkvelden kan worden toegepast wordt elke hulpbron in dit document voor de duidelijkheid maar een keer genoemd.

Zelfassessment

Een ontdekkingsproces. Men reflecteert op een competentie of een aantal competenties en de daarmee verbonden hulpbronnen. Vervolgens schrijft men over een werksituatie die het gebruik van deze hulpbron illustreert of demonstreert. Dat houdt in dat men de mate van vertrouwdheid en ervaring met een bepaalde hulpbron bepaalt.

Geheugen verbonden met bepaalde situaties (Situational memories)

De innerlijke schat aan verhalen en herinneringen die onze handelingen kunnen beïnvloeden. Spontaan teruggrijpen op dit geheugen wordt vaak "intuïtief" handelen genoemd.

Historisch overzicht van het project

Dit Competentieprofiel is het resultaat van een kwalitatief sociaal onderzoeksproces waarbij Feldenkraispractitioners in alle ontwikkelingsfasen betrokken waren. Daarbij ging het om het verkennen van verschillende potentiële onderzoeksmethodologieën, het verzamelen van verhalen (fenomenologische beschrijvingen), het integreren van processen die in workshops toegepast werden, en het bestuderen van de literatuur, zowel de theoretische literatuur als de specifieke Feldenkrais literatuur. Dit proces vond gedurende een groot aantal jaren plaats.

1992 IFF Jaarvergadering, Parijs

1993 IFF Jaarvergadering, Parijs

1994 IFF Jaarvergadering, Tel Aviv: werkgroep over trainingsresultaten

1995 IFF Jaarvergadering, Heidelberg: werkgroep over trainingsresultaten

1996 IFF Jaarvergadering, Basel

FGNA Enquête, Een Snapshot uit onze praktijk

1997 IFF Jaarvergadering, Basel: IFF Enquête: Succes en de Feldenkrais Methode, practitioners en trainers bevroegd

1998 Mei, IFF Jaarvergadering, Malmö: "Community scan" IFF focus werd verplaatst van training naar practitioners en het werkveld. Voorstel van een procesagenda m.b.t. competentie.

1999 Mei, IFF Jaarvergadering, Baltimore: "Appreciative Inquiry Process" leidde tot twee onderwerpen: kwaliteitsverbetering van het werk van practitioners en focus op competenties. Er werden voorstellen aangenomen om onderzoek te doen naar kwaliteit en competentie en om kerncompetenties in de Methode te identificeren. Vorming van een kwaliteits- en competentiecomité.

2000 Mei, IFF Jaarvergadering, Neuburg: workshops over Kwaliteit en Competentie

2001 Mei, IFF Jaarvergadering, Kassel: trials van diverse processen, onder andere interviews, ATM- en FI-activiteiten teneinde competenties te identificeren. IFF idee Academy aangenomen

2002 Mei, IFF Jaarvergadering, Skotteveig: Budget voor competentie pilotproject goedgekeurd. Pilot Wordt gebruikt op Jaarvergadering. Dr. W. Goetze, A&O psycholoog, wordt als consultant ingehuurd.

2003 Mei, IFF Jaarvergadering, Soesterberg: 3- jarenbudget aangenomen, met onder meer het competentieproject.

2004 Pilotworkshop in Stuttgart, workshop in Hamburg. Er werd een uitvoerig rapport geschreven op basis van de bevindingen uit de pilotworkshops. Oprichting adviescomité.

2005 Workshop in San Francisco

IFF Jaarvergadering, Berlijn: Presentatie projectrapport d, Europees Feldenkrais Congres. Berlijn: Workshop.

Mei-Juni 2005, Zürich: Competentieteam (3 personen) schrijft een conceptprofiel

Oktober 2005, New York, conceptherziening en Engelse vertaling. Conceptprofiel verstuurd naar Actiecomité.

2006 33 experts in de Feldenkraisberoepsgemeenschap leveren feedback op het conceptprofiel.

In maart geven 15 ervaren Feldenkraispractitioners schriftelijk commentaar op het conceptprofiel.

April 2006, workshop in Stuttgart, validatie van het profiel door zelf- en peer assessment

IFF Jaarvergadering, Soesterberg: Jaarvergadering stemt ervoor project 2 jaar voort te zetten totdat Profiel voltooid is.

2007 Januari, Soesterberg: Competentieworkshop facilitatortraining. Overgangsteam komt bij elkaar, vers competentieteam benoemd. Vertaling van concept in zeven IFF-ledentalen.

Februari - september: 13 Competentieprofiel Feedbackworkshops in 10 verschillende landen: VS, Nederland, Israël, Frankrijk, Oostenrijk, Italië, Duitsland, Noorwegen, Zweden, Zwitserland.

Oktober: Competentieteam integreert feedback uit alle workshops en begint met het schrijven van de definitieve versie.

2008 Januari: Competentieteam voltooit definitieve versie.

Mei, IFF Jaarvergadering, Soesterberg, Presentatie Competentieprofiel.

Bibliografie

- Buck, B.** Die Verneinung des Fremden. Arbeit, Bildung und die Kultur des Subjekts. Berlin, Bundesinstitut für Berufsbildung (1993) (De ontkenning van het vreemde. Werk, onderwijs en de cultuur van het subject)
- Le Boterf, G.:** De la compétence à la navigation professionnelle, Les Editions d'Organisation, Paris, 1997. (Van competentie naar begeleiding van professionals)
- Le Boterf, G.:** Construire les compétences individuelles et collectives, Editions d'Organisation, Paris, 2000. (Individuele en collectieve competenties construeren)
- Le Boterf, G.:** Die Wirksamkeit von Bildungsmaßnahmen evaluieren: die Grundfragen, in: Kompetenzen aufbauen, Schweizerische Zentralstelle für die Weiterbildung von Sekundarlehrerinnen (wbz), Sonderheft 4, S. 21-37, 2000. (De werkzaamheid van onderwijsmaatregelen evalueren)
- Charles, M.:** Entwicklung von Kompetenz - ein neues Paradigma für das Lernen in Schule und Arbeitswelt. Europäische Hochschulschriften. Frankfurt: Peter Lang Verlag, 1999. (Ontwikkeling van competentie - een nieuw paradigma voor leren op school en werk)
- Dryfus, H. L.:** A Phenomenology of Skill Acquisition as the basis for a Merleau-Pontian Nonrepresentationalist Cognitive Science. Department of Philosophy, University of California, Berkeley ND.
- Effe:** Kompetenzen: Portfolio - von der Biografie zum Projekt. Bern: h.e.p. Verlag, 1, Auflage, 2001 (Competenties: Portfolio - van Biografie naar Project)
- Feldenkrais, M.:**
Awareness Through Movement, Health Exercises for personal growth, Harper & Row, New York, 1972
The Potent Self, A guide to spontaneity, HarperCollins, New York, 1985
- Ginsburg, C., Haller, J. & Walterspiel, B.:** The Phase II Report: Competencies and the Educational Plan, European and North American Feldenkrais Training Accreditation Boards. Vienna, 2002.
- International Feldenkrais Federation:** Standards of Practice of the Feldenkrais Method, Paris, 1994.
- Kaiser, H.:** Wirksame Ausbildungen entwerfen. Das Modell der Konkreten Kompetenzen. Bern: h.e.p. Verlag, 2005. (Efficiënte trainingen ontwikkelen. Het model van de concrete competenties)
- Jarvis, P.:** The Practitioner-Researcher: Developing Theory from Practice, San Francisco, Jossey-Bass, 1999.
- Lester, S.:** From map-reader to map-maker: moving beyond knowledge and competence, in O'Rielly, D., Cunningham, L., and Lester, S., Developing the capable practitioner: professional capability through higher education. London, Kogan Page, 1999.
- Maturana, H.R.:** Erkennen: Die Organisation und Verkörperung von Wirklichkeit, Braunschweig, Vieweg, C 1982 (Erkenning: de organisatie en belichaming van de realiteit)

Maturana, H.R. & Varela, F.J., The tree of knowledge, The biological roots of human understanding, Boston, Shambala, 1987

Mostert, P.: Turn Toward Competencies, Australian, European and North American Feldenkrais Training Accreditation Boards, Vienna, 2001.

National Office of Overseas Skills Assessment: Occasional Paper No. 1, Establishing Competency-Based Standards in Professions, Canberra, 1990.

National Office of Overseas Skills Assessment: Occasional Paper No. 2, Competency-Based Assessment in the Professions, Canberra, 1990.

National Organization for Competency Assurance, To Assure Continuing Competency: A Report of the National Commission for Certifying Agencies, Washington, 1981.

National Organization for Competency Assurance, Continuing Competency: An Overview, Washington, 1984.

Neuweg, G.H.: Könnerschaft und implizites Wissen, Münster, Waxmann, 2001 (Expertise en impliciet weten)

Pieper, B. and Weise, S.: Feldenkrais: Tasks, Activities, Ontwikkeling of a New Profession, Vocational Profile Commissioned by the German Feldenkrais Guild, Bibliotek der Feldenkrais-Gilde e.V. Nr 12, Munich, 1996.

Polanyi, M.I: The Tacit Dimension, Anchor Books, New York, 1967. (deutsch: Implizites Wissen. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1985.)

Raven, J., Stephenson, J. (Editors): Competency in the Learning Society, New York, Peter Lang, New York, 2000.

Rauner, F: Professional curriculae structured according to the logic of ontwikkeling: from beginner to reflected mastery (Entwicklungslogisch strukturierte berufliche Curricula: vom Neuling zur reflektierten Meisterschaft. Zeitschrift für Berufs- und Wirtschaftspädagogik, 95 (3), S. 442-446, in: Kaiser Hansruedi: Wirksame Ausbildungen entwerfen. Das Modell der Konkreten Kompetenzen. Bern: h.e.p. Verlag, 2005.

Salmoni, A.W.: Motor Skill Learning. In: Holding, D.H. (ed.) Human Skills, Chichester, John Wiley & Sons, 197-277, in: Kaiser, H. (2005), Wirksame Ausbildungen entwerfen. Das Modell der Konkreten Kompetenzen. Bern: h.e.p. Verlag, 2005.

Schön, D.A.: The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action, Basic Books, New York, 1983.

Schön, D. A., Educating the Reflective Practitioner: Toward a New Design for Teaching and Learning in the Professions, Jossey-Bass, San Francisco, 1987.

Dankwoord

Gedurende 8 jaar hebben velen talloze uren gewijd aan de ontwikkeling van het Competentieprofiel. Er waren zoveel mensen bij betrokken dat we ze hier niet allemaal bij naam kunnen noemen. We willen echter wel onze grote waardering en dankbaarheid uitspreken aan de leden van de projectteams:

- Anat Aviv-Yeffet, Israël
- Rob Black, VS
- Rineke Brinkhof, Nederland
- Candy Conino, VS
- Staffan Elgelid, VS, Zweden
- Dwight Pargee, VS
- Markus Riesen, Zwitserland
- Wolfgang Säckl, Oostenrijk, Duitsland
- Cliff Smyth, VS, Australië